

The Gleaner

Vol 2 (1964)

Ο χρόνος της φοίτησης του Α. Λασκαράτου στην Ιόνιο Ακαδημία

Σπύρος Ι. Ασδραχάς

doi: [10.12681/er.9627](https://doi.org/10.12681/er.9627)

Copyright © 2016, Σπύρος Ι. Ασδραχάς

This work is licensed under a [Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/).

To cite this article:

Ασδραχάς Σ. Ι. (2016). Ο χρόνος της φοίτησης του Α. Λασκαράτου στην Ιόνιο Ακαδημία. *The Gleaner*, 2, 21–25.
<https://doi.org/10.12681/er.9627>

Ο ΧΡΟΝΟΣ ΤΗΣ ΦΟΙΤΗΣΗΣ ΤΟΥ Α. ΛΑΣΚΑΡΑΤΟΥ ΣΤΗΝ ΙΟΝΙΟ ΑΚΑΔΗΜΙΑ

Είναι γνωστό από την Αυτοβιογραφία του ότι ο Α. Λασκαράτος φοίτησε για λίγο καιρό στην Ίονιο Ἀκαδημία με τὸ σκοπὸ νὰ σπουδάσει νομικὰ· ὥστόσο ὁ χρόνος τῆς μαθητείας του στὸ Ἴονικὸ πανεπιστήμιο δὲν ἔχει παραδοθεῖ με κάποια ἐπαρκῆ τεκμηρίωση. Τὸ σχετικὸ χωρίο τῆς Αυτοβιογραφίας, πρωτόστερο καθὼς θὰ φανεῖ πῶς εἶναι, ἀφήνει χρονολογικὰ ἀκαθόριστο τὸ γεγονός: «Στὰ 1828 ὁ κόντες Δελλαδέτσιμας, ὁ θεῖος μου, με ἐπῆρε μαζί του στὴν Κέρκυρα (...) καὶ μοῦ ἔδωσε γιὰ δασκάλους τοὺς Κους Κους Ἀνδρέα Κάλβο (...) καὶ Βικέντιο Νανούτση (...). Ἀργότερα ὑποχρεώθηκα νὰ φοιτήσω ἕναν ὀλόκληρο χειμῶνα στὸ Ἴονιο Πανεπιστήμιο, γιὰ ν' ἀκούσω τὰ νομικὰ μαθήματα τοῦ Π. Καρούσου καὶ τὰ μαθηματικὰ τοῦ Καρνητηνοῦ, με ἴση ἀποτυχία, γιὰτ' ἦταν ἀντίθετα στὶς ὀρέξεις μου. Στὰ 1833 ὁ κόντες Δελλαδέτσιμας, σύμφωνος με τὸν πατέρα μου, με ξαναπῆρε στὴν Κέρκυρα. Ἦταν τότες γερουσιαστὴς καὶ με χρησιμοποίησε γιὰ βοηθὸ στὴ Γραμματεία τῆς Γερουσίας (...)¹. Στὰ 1834 ὁ Λασκαράτος ἄφησε τὴ θέση του στὴ Γραμματεία τῆς Γερουσίας γιὰ νὰ διοριστεῖ πρωτοκολλητὴς στὸ Εἰρηνοδικεῖο τοῦ Ἀργουστολιοῦ· ἔτσι, σύμφωνα με τὰ γραφόμενα ἀπὸ τὸν ἴδιο, ἡ θητεία του στὴν Ἴονιο Ἀκαδημία θὰ πρέπει ν' ἀναζητηθεῖ ἀνάμεσα στὰ χρόνια 1828-1833 καὶ μάλιστα πρὶν ἀπὸ τὸ διορισμὸ του (1833) στὴ Γραμματεία τῆς Ἰόνιας Γερουσίας. Ἦταν λοιπὸν φυσικὸ ὁ χρόνος τῆς μικρῆς του μαθητείας στὴν Ἀκαδημία νὰ ἐνταχθεῖ² στὰ πλατειὰ χρονολογικὰ πλαίσια 1828-1832, στὴν περίοδο δη-

1. Ἀ. Λασκαράτος, *Αὐτοβιογραφία*—Ἀλ. Γ. Παπαγεωργίου, *Ἀπαντα Ἀνδρέα Λασκαράτου*, τ. 1, Ἀθήνα 1959, σ. 6· σχετικὰ με τὴ μετάφρασή τῆς *Αὐτοβιογραφίας* ἀπὸ τὸ Χ. Ἀντωνάτο (*Αὐτοβιογραφία Ἀνδρ. Λασκαράτου...* Ἀθήνα 1927), ἀπ' ὅπου τὸ παράθεμα, βλ. Ἀλ. Γ. Παπαγεωργίου, ἔ.ἀ., τ. 3, σ. ιε'-ις'. Στὴν *Περίληψη Αὐτοβιογραφίας* τοῦ Λασκαράτου—Ἀλ.

Γ. Παπαγεωργίου, ἔ.ἀ., τ. 3, σ. 218-24 δὲν ἀναφέρεται ἡ φοίτηση στὴν Ἴονιο Ἀκαδημία.

2. Ἀλ. Γ. Παπαγεωργίου, ἔ.ἀ., τ. 3, σ. κε', νὰ· ὁ ἴδιος, *Σύντομο χρονολογικὸ διάγραμμα τῆς ζωῆς τοῦ Α. Λασκαράτου 1811-1901*, «Νέα Ἑστία», 70/827 (1961), σ. 134· ἡ θητεία τοῦ Λασκαράτου στὴν Ἀκαδημία τοποθετεῖται ἀνάμεσα στὰ χρόνια 1828-1832.

λαδὴ τῆς πρώτης διαμονῆς του στὴν Κέρκυρα. Ὡστόσο ὁ Η. Τσιτσέλης ἔχει παραδώσει μὲ ἀκρίβεια τὸ χρόνο τῆς ἐγγραφῆς τοῦ Λασκαράτου στὴν Ἀκαδημία, χωρὶς ἔμως νὰ μνημονεύει καὶ τὴν πηγὴ ἀπ' ὅπου ἐρχόταν ἡ πληροφορία του: «τότε (: 1833) ἐνεγράφη ἐν τῇ Νομικῇ Σχολῇ τοῦ ἐκεῖ (: στὴν Κέρκυρα) Πανεπιστημίου»³. Ἐνα ἀνέκδοτο ἐγγραφο δείχνει τὴν ὀρθότητα τῆς πληροφορίας τοῦ Τσιτσέλη: πρόκειται γιὰ τὸν παρκατῶ χειρόγραφο κατάλογο ὄσων σπουδαστῶν παρκαλοουθούσαν στὸ σχολικὸ χρόνο 1833-1834 τὶς παραδόσεις τοῦ καθηγητῆ τῆς Νομικῆς Σχολῆς τῆς Ἰονίου Ἀκαδημίας Girolamo Santorio ἀνάμεσα στοὺς σπουδαστὲς τῆς πρώτης τάξης τῆς σχολῆς ἀναγράφεται καὶ ὁ Andrea Tipaldo Lascarato, ποὺ τὸν ἴδιο καιρὸ ἦταν διορισμένος καὶ στὴ Γραμματεία τῆς Γερουσίας. Τὸν κατάλογο τὸν εἶχε ὑποβάλει στὶς 11.12.1837 ὁ Santorio στὸν τότε ἔφορο τῆς Ἀκαδημίας Κωνσταντῖνο Τυπάλδο· βρέθηκε ἀνάμεσα στὰ χαρτιὰ τοῦ τελευταίου ποὺ σώζονται στὴ Βιβλιοθήκη τῶν Τυπάλδων Ἰακωδάτων στὸ Ληξούρι⁴, μιὰ βιβλιοθήκη ἀποτελεσμένη ἀπὸ τὰ δικά του βιβλία καὶ τὰ βιβλία τῶν ἀδελφῶν του Γεωργίου, Χαραλάμπη καὶ Νικολάου. Ὁ κατάλογος συνοδεύεται ἀπὸ σύντομο σημεῖωμα τοῦ Santorio πρὸς τὸν Κ. Τυπάλδο, γραμμένο σὲ ἀνεξάρτητο φύλλο χαρτιοῦ καὶ χρονολογημένο στὶς 11.12.1837. Χρήσιμος καθὼς εἶναι γιὰ τὶς πληροφορίες του σχετικὰ μὲ τὸν ἀριθμὸ, τὰ ὀνόματα τῶν σπουδαστῶν καὶ τὰ μαθήματα τῆς Νομικῆς Σχολῆς τῆς Ἀκαδημίας, δημοσιεύεται ἐδῶ μαζὶ μὲ τὸ συνοδευτικὸ του σημεῖωμα.

1

Reverendo Sig(no)r Eforo.

*Le rimetto la nota degli Studenti dell' anno scolastico 1833/34—
e sono con ogni stima*

Suo umil[issi]mo Ser[vitor]e

11 Xmbre 1837 S[til]e) n[ovo]

Gir. Santorio

3. Ἡλ. Τσιτσέλης, *Κεφαλληνιακά Σύμμικτα*, τ. 1, Ἀθήνα 1904, σ. 704.

4. Μικροταινία στὴν ταινιοθήκη τοῦ ΚΝΕ (Κεφαλληνία 1963, F. 1). Ἡ Βιβλιοθήκη τῶν Ἰακωβάτων ἐγινε πρόσφατα Δημόσια. Ἀναφορικὰ μὲ τὴ σημασία ποὺ ἔχει ἡ Βιβλιοθήκη γιὰ τὴν

ἔρευνα, ἐνδεικτικὸς εἶναι καὶ ὁ ἀριθμὸς (103) τῶν προσθηκῶν ποὺ πρόκυψαν ἀπ' αὐτὴ στὴ Βιβλιογραφία τῶν Γκίλη - Μέξα (Ἐμμ. Ν. Φραγκίσκος, *Ἑλληνικὴ Βιβλιογραφία 1800-1863. Προσθήκες*, «Ὁ Ἑραμιστής», 1/6 (1963), σ. 243-265).

2

Prof[essore] Santorio
anno scolastico del 1833/34—

Prima Classe - Diritto naturale - Lunedì - Mercoledì - e Venerdì -
dalle 8³/₄ a. m. alle 9¹/₂—

Stellio Cassimati
Michele Padovan
Giorgio Peruli
Demetrio Lessi
Demetrio Naranzi
Spiridione De Martino
Demetrio Spanopulo
Demetrio Carochi
Andrea Vlandi
Mariano Lorando
Giovanni Frangulli
Aristide Delviniotti
Andrea Tiplado - Lascaratò
Spiridione Zambelli
Spiridione Stavro

Seconde Classe - Diritto Civile Francese - Martedì - Giovedì - Sabato
dalle 8 alle 9 a. m.

Coidan Farando
Petalà Nicolò
Veja Dionissio
Veja Spiridione
Lessi Demetrio
Naranzi Demetrio
Scarpa Giuseppe
Economides Giovanni

Γίνεται ἔτσι φανερό ὅτι οἱ νομικῆς σπουδῆς τοῦ Λασκαράτου στὸ ἑπτανησιακὸ πανεπιστήμιον ἔγιναν στὴ διάρκεια τοῦ σχολικοῦ χρόνου 1833-1834, τὴν ἴδια ἐποχὴν ποὺ τὸν εἶχε διορίσει ὁ Δημήτριος Δελλα-

δέτσιμας, στή Γραμματεία τῆς Γερουσίας· ἡ φράση συνεπῶς τῆς Αὐτοβιογραφίας, ἡ ἀναφερῶμενη σ' αὐτὲς τὶς σπουδές, εἶναι πρωθύστερη καὶ δένεται συνειρμικὰ μὲ τὴν ἀντίστοιχη πού ἀναφέρεται σὲ γεγονότα τοῦ 1828 κέ (μαθητεία κοντὰ στὸν Κάλβο καὶ στὸ Νανούτση) καὶ προγενέστερα ἀπὸ τὸ 1833. Ὅπως παραδίδει ὁ ἴδιος ὁ Λασκαράτος, ἡ θητεία του στὴν Ἀκαδημία κράτησε «ἕναν ὀλόκληρο χειμῶνα»: ξέρομε ὅτι ἡ ἔναρξη τῶν μαθημάτων στὴν Ἀκαδημία γινόταν τὸν Ὀκτώβρη καὶ ἡ λήξη τους τὸ Μάη· ὅτι ἡ ἐπάνοδος τοῦ Λασκαράτου στὴν Κεφαλονιά καὶ ἡ παραίτησή του ἀπὸ τὴ θέση του στὴ Γραμματεία τῆς Γερουσίας συνδέεται μὲ τὴ διάλυση τῆς Δ' Βουλῆς (19.3.1834): τὸ χρονικὸ διάστημα λοιπὸν τῶν σπουδῶν του συμπίπτει μὲ τὸ διάστημα τῆς παρχμονῆς του στὴν Κέρκυρα. Βγαίνει συνεπῶς τὸ συμπέρασμα ὅτι ἡ ἐγκατάλειψη τῶν σπουδῶν του στὸ ἐπτανησιακὸ πανεπιστήμιο δὲν ὀφείλεται ἀποκλειστικὰ στὴν ἀπροθυμία του νὰ γίνῃ δικηγόρος, ἀλλὰ φαίνεται πῶς σχετίζεται μὲ τὴν τροπὴ πού ἔπαιρναν τὰ πολιτικὰ πράγματα γιὰ τὸν προστάτη του τὸ Δελλαδέτσιμα, μέλος τῆς Γερουσίας τῆς ἀναδειγμένης ἀπὸ τὴν Δ' Βουλὴ (1.3.1833), ἀπόντα ἕμως ἀπὸ τὴ Γερουσία πού ἀναδείχτηκε ἀπὸ τὴν Ε' Βουλὴ στίς 14.7.1834. Ἡ διάλυση τῆς Δ' Βουλῆς ἦταν, γιὰ τὸ Λασκαράτο, ἕνα χτύπημα ἐναντίον τοῦ θείου του Δελλαδέτσιμα ἀποκλειστικὰ, γι' αὐτὸ καὶ δὲ θέλησε νὰ συνεχίσει τὴ δημοσιὸπκλληλικὴ του σταδιοδρομία σ' ἕναν ὀργανισμό, ὅπου ἐκεῖνος τὸν εἶχε διορίσει κι ἀπ' ὅπου τῶρα ἀπουσίαζε¹. Ἔτσι, ἐγκαταλείπει ὁ Λασκαράτος τὴν Κέρκυρα, γιὰ νὰ διοριστεῖ πρωτοκολλητῆς στὸ Εἰρηνοδικεῖο τοῦ Ἀργοστολιοῦ, καὶ μαζί μὲ τὴν Κέρκυρα ἐγκαταλείπει καὶ τὴν ἀνεπιθύμητη θητεία του στὴν Ἰόνιο Ἀκαδημία· ὡστόσο ὕστερ' ἀπὸ ἕνα χρόνο, στὰ 1836, θ' ἀναγκαστεῖ νὰ συμβιδάσει τὴν ἐφεσή του γιὰ σπουδὲς σὲ χῶρο εὐρωπαϊκὸ μὲ τὴν παραδοσιακὴ συνήθεια τῶν ἀρχοντικῶν ἐπτανησιακῶν οἰκογενειῶν νὰ τρέπουν ἕναν ἀπὸ τοὺς γόνους τους στὸ δικηγορικὸ ἐπάγγελμα.

Ἐνα τελευταῖο σχόλιο. Ὁ Λασκαράτος ἀναφέρει στὴν Αὐτοβιογραφία του ὅτι ἀνάμεσα στίς παραδόσεις πού παρακολούθησε ἦταν καὶ τὰ μαθηματικὰ τοῦ Ἰωάννη Καρανηνοῦ, ἀντίθετα κι αὐτὰ στίς «ὀρέξεις» του. Ὡς σπουδαστῆς τῆς νομικῆς δὲν εἶχε ὑποχρέωση νὰ παρα-

1. Λασκαράτος, *Αὐτοβιογραφία* = Ἀλ. Γ. Παπαγεωργίου, ἔ.ἀ., τ. 1, σ. 7: ὁ Ἀρμωστής Nugent διάλυσε τὴ Δ' Βουλὴ «γιὰ νὰ διαγράψῃ ἀπὸ τὴ Γερουσία τὸν κόντε Δελλαδέτσιμα, ἐπειδὴ ἀπαι-

τοῦσε (: ὁ Δελλαδέτσιμας) νὰ γίνῃ ἡ Ἐξοχότητά του τόσο φιλελεύθερη μὲς στὴ Γερουσία, ὅσο ἦτανε μέσα στοὺς δρόμους (...). Μὴ θέλοντας νὰ ὑπηρετῶ πιά ἐκεῖ...».

κολουθεῖ τις παραδόσεις τῶν μαθηματικῶν ποὺ ἀνήκαν στὴ φιλοσοφικὴ σχολὴ τῆς Ἀκαδημίας· ἀκόμη περισσότερο, στὸ σχολικὸ χρόνο 1833-1834 ὁ Καραντηνὸς δὲ δίδασκε πιά: στὰ 1833 ἡ νευροπάθειά του τὸν ὀδηγεῖ στὸ φρενοκομεῖο καὶ τὸν ἴδιο χρόνο τὸν διαδέχεται στὸ ἀξίωμα τοῦ ἐφοροῦ στὸ πνεπιστήμιο ὁ Γεώργιος Θεριανὸς καὶ στὴν ἔδρα τῶν μαθηματικῶν ὁ Κεφαλονίτης Ἰωάννης Κουντούρης¹. Ἔτσι στὰ γραφόμενα τοῦ Λασκαράτου πρέπει νὰ δοῦμε εἴτε μιὰ ἀνακρίβεια, ἐκλεμένη γιὰ νὰ τονιστεῖ ἡ ἀντιπάθειά του πρὸς τὰ μαθήματα τῆς Ἀκαδημίας, εἴτε μιὰ σύνδεση δυὸ ἀνεξάρτητων περιστατικῶν. Στὴ δευτέρη περίπτωση θὰ υπέθετε κανεὶς ὅτι ὁ Λασκαράτος πῆρε κάποια ἰδιαίτερα μαθήματα ἀπὸ τὸν Καραντηνὸ πρὶν ἀπὸ τὰ 1833, ἀνάλογα μὲ κείνα ποὺ πῆρε ἀπὸ τὸν Κάλβο καὶ τὸ Νανούτση· πάντως ἡ ὑποθετικὴ αὐτὴ μαθητεία του στὸν Καραντηνὸ δὲ θὰ πρέπει νὰ ἔχει καμιά σχέση μὲ τὴ σύντομη φοίτησή του στὴν Ἀκαδημία.

Σπύρος Ι. Ἀσδραχᾶς

1. Βλ. πρὸς. Ἡλ. Τσιτσέλης, ἔ.ἀ., τ. 1, σ. 198, 275· Π. Χιώτης, Ἱστορικὰ ἀπομνημονεύματα Ἐπιανήσου, τ. 6, Ζάκυνθος 1887, σ. 446. Δὲ μοῦ εἶναι γνωστὸ ποῦδ μῆνα ἀπαλλάχτηκε ὁ Καραντηνὸς ἀπὸ τὰ καθήκοντά του. Στὸ πρόγραμμα τῶν μαθημάτων τῆς Ἀκαδημίας τοῦ σχολικοῦ χρόνου 1832-1833 ὑπογράφεται ὡς ἐφορος: «Ο ΕΦΟΡΟΣ ΤΗΣ ΙΟΝΙΟΥ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ / Δ.ρ ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΑΡΑΝΔΗΝΟΣ / Δηλοποιεῖ.../

ΚΕΡΚΥΡΑ, τῆ 9 Ὀκτωβρίου 1832 Ε.Ν. / Δ.ρ Ι. ΚΑΡΑΝΔΗΝΟΣ». (Ταινιοθήκη ΚΝΕ, Κεφαλληνία 1963 F. 54· πβ. Ἐμμ. Ν. Φραγκίσκος, ἔ.ἀ., σ. 247, ἀρ. Α38). Ὅπως δὴποτε, μέσα στὸν Ἀπρίλη τοῦ 1833 τὸν ἔχει ἤδη ἀντικαταστήσει στὸ ἀξίωμα τοῦ ἐφοροῦ ὁ Θεριανός, καθὼς προκύπτει ἀπὸ ἔγγραφο τῆς 1.5.1833 τοῦ Κωνσταντίνου Τυπάλδου (Ταινιοθήκη ΚΝΕ, Κεφαλληνία 1963, F. 7).